

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (seitsmes koda)

7. juuli 2022*

Eelotsusetaotlus – Sotsiaalpoliitika – ELTL artikkel 153 – Töötajate kaitse –
Direktiiv 2003/88/EÜ – Tööaja korraldus – Öötöö – Kollektiivleping, mis näeb regulaarse
öötöö eest ette väiksema lisatasu kui ebaregulaarse öötöö eest – Võrdne kohtlemine –
Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikkel 20 – Liidu õiguse kohaldamine põhiõiguste harta
artikli 51 lõike 1 tähenduses

Liidetud kohtuasjades C-257/21 ja C-258/21,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Bundesarbeitsgerichti (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim
töökohus) 9. detsembri 2020. aasta otsustega esitatud eelotsusetaotlused, mis saabusid Euroopa
Kohtusse 22. aprillil 2021, menetluses

Coca-Cola European Partners Deutschland GmbH

versus

L. B. (C-257/21) ja

R. G. (C-258/21),

EUROOPA KOHUS (seitsmes koda),

koosseisus: koja president J. Passer, kohtunikud F. Biltgen ja M. L. Arastey Sahún (ettekandja),

kohtujurist: A. Rantos,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- Coca-Cola European Partners Deutschland GmbH, esindaja: *Rechtsanwalt C. Böttger*,
- L. B. ja R. G., esindajad: *Prozessbevollmächtigte R. Buschmann ja A. Kapeller*,
- Euroopa Komisjon, esindajad: B.-R. Killmann ja D. Recchia,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasjad ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlused käsitlevad seda, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. novembri 2003. aasta direktiivi 2003/88/EÜ tööaja korralduse teatavate aspektide kohta (ELT 2003, L 299, lk 9; ELT eriväljaanne 05/04, lk 381) ja Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artiklit 20 ja artikli 51 lõiget 1.
- 2 Taotlused on esitatud vaidlustes, mille üheks pooleks on Coca-Cola European Partners Deutschland GmbH (edaspidi „Coca-Cola“) ning teiseks pooleks L. B. (kohtuasi C-257/21) ja R. G. (kohtuasi C-258/21) (edaspidi koos „asjasse puutuvad isikud“) ning mis puudutavad kollektiivlepingu alusel makstavat lisatasu tehtud öötöötundide eest.

Õiguslik raamistik

Rahvusvaheline õigus

- 3 Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) 1990. aasta öötöö konventsiooni (nr 171) (edaspidi „ILO öötöö konventsioon“) artikli 3 lõige 1 sätestab:
„Öötöötajate suhtes tuleb öötöö iseloomu arvestades võtta erimeetmed, mis hõlmavad vähemalt artiklites 4–10 nimetatud meetmeid, et kaitsta öötöötajate tervist, hõlbustada nende perekondlike ja sotsiaalsete kohustuste täitmist, tagada neile võimalused teha karjääri ja maksta neile asjakohaseid hüvitisi. Sellised meetmed tuleb võtta ka ohutuse ja emaduse kaitseks kõigi öötööd tegevate isikute suhtes.“
- 4 Konventsiooni artiklis 8 on ette nähtud:
„Öötöötajatele tööaja, tasu või muude samalaadsete soodustuste vormis antava hüvitise puhul tuleb arvesse võtta öötöö iseloomu.“

Liidu õigus

- 5 Direktiiv 2003/88 võeti vastu EÜ artikli 137 lõike 2 (nüüd ELTL artikli 153 lõige 2) alusel.
- 6 Selle direktiivi põhjendustes 1, 2 ja 4–6 on märgitud:
„(1) Tööaja korralduse teatavaid aspekte käsitlevat nõukogu 23. novembri 1993. aasta direktiivi 93/104/EÜ [(EÜT 1993, L 307, lk 18; ELT eriväljaanne 05/02, lk 197)], milles sätestatakse tööaja korralduse minimaalsed ohutus- ja tervisehoiunõuded igapäevase puhkeaja, vaheaegade, iganädalase puhkeaja, maksimaalse nädalase tööaja, iga-aastase puhkuse ning öötöö, vahetustega töö ja töökorralduse osas, on oluliselt muudetud. Selguse huvides tuleb kõnealused sätted kodifitseerida.“

(2) [EÜ] artikkel 137 näeb ette, et [Euroopa Ü]hendus toetab ja täiendab liikmesriikide tegevust, pidades silmas töökeskkonna parandamist töötajate tervise ja turvalisuse kaitseks. Nimetatud artikli alusel vastuvõetud direktiivides tuleb hoiduda haldus-, finants- ja õiguslike piirangute kehtestamisest viisil, mis pidurdaks väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete asutamist ja arengut.

[...]

(4) Töötajate tööohutuse, -hügieeni ja -tervishoiu parandamine on eesmärk, mida ei tohiks allutada üksnes majanduslikele kaalutlustele.

(5) Kõigil töötajatel peab olema piisav puhkeaeg. Puhkuse mõistet tuleb väljendada ajaühikutes, st päevades, tundides ja/või nende osades. Ühenduse töötajale tuleb tagada minimaalne igapäevane ja iganädalane puhkeaeg ning piisavad vaheajad. Lisaks on sellega seoses vajalik kehtestada nädalase tööaja ülemmäär.

(6) Arvesse tuleks võtta [ILO] tööaja korralduse põhimõtteid, sealhulgas neid, mis käsitlevad öötööd.“

7 Selle direktiivi artikli 1 „Eesmärk ja kohaldamisala“ lõikes 1 on ette nähtud:

„Käesolev direktiiv sätestab tööaja korralduse minimaalsed ohutus- ja tervishoiunõuded.“

8 Sama direktiivi artiklis 7 on sätestatud:

„1. Liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid, et tagada iga töötaja õigus vähemalt neljanädalasele tasulisele põhipuhkusele vastavalt niisuguse puhkuse õiguse ja andmise tingimustele, mis on ette nähtud siseriiklike õigusaktide ja/või tavadega.

2. Minimaalset tasulist põhipuhkust ei või asendada hüvitisega, välja arvatud töösuhte lõpetamise korral.“

9 Direktiivi 2003/88 artiklis 8 „Öötöö pikkus“ on märgitud:

„Liikmesriigid võtavad kõik vajalikud meetmed tagamaks, et:

a) öötöötajate tavaline töötundide arv ei ületa ühegi 24-tunnise ajavahemiku jooksul keskmiselt kaheksat tundi;

b) öötöötajad, kelle töö kätkeb erilisi ohte või suurt füüsilist või vaimset koormust, ei tööta ühegi 24-tunnise ajavahemiku jooksul rohkem kui kaheksa tundi, kui nad teevad öötööd.

Punkti b kohaldamiseks määratletakse erilisi ohte või suurt füüsilist või vaimset koormust kätkev töö siseriiklike õigusaktide ja/või tavadega või tööturu osapoolte vaheliste kollektiivlepingute või lepingutega, võttes arvesse öötöö konkreetset mõju ja ohte.“

10 Selle direktiivi artiklis 9 „Öötöötajate arstlik läbivaatus ja üleviimine päevasele tööle“ on sätestatud:

„1. Liikmesriigid võtavad kõik vajalikud meetmed tagamaks, et:

- a) öötöötajatel on õigus tasuta arstlikule läbivaatusele enne tööleasumist ja hiljem korrapäraste vaheaegade järel;
- b) öötööst tingitud tervisehäirete all kannatavad öötöötajad viiakse võimalikult kiiresti üle neile sobivale päevasele tööle.

2. Lõike 1 punktis a nimetatud tasuta arstlik läbivaatus peab olema kooskõlas arstialaduse põhimõttega.

3. Lõike 1 punktis a nimetatud tasuta arstlikku läbivaatust võib teha riikliku tervishoiusüsteemi raames.“

11 Nimetatud direktiivi artiklis 10 „Tagatised öötöö puhul“ on ette nähtud:

„Liikmesriigid võivad öötöötajate teatavatele rühmadele, kes seoses öötööga riskivad oma ohutuse või tervisega, kehtestada siseriiklike õigusaktide ja/või tavadega ettenähtud tingimustel teatavad tagatised.“

12 Sama direktiivi artiklis 11 „Öötöötajate korrapärasest kasutamisest teatamine“ on sätestatud:

„Liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid tagamaks, et korrapäraselt öötöötajaid kasutatav tööandja teavitaks sellest pädevaid asutusi, kui need seda nõuavad.“

13 Direktiivi 2003/88 artiklis 12 „Ohutuse ja tervise kaitse“ on sätestatud:

„Liikmesriigid võtavad kõik vajalikud meetmed tagamaks, et:

- a) öötöötajatel ja vahetustöötajatel on nende töö iseloomu kohane ohutuse ja tervise kaitse;
- b) öötöötajate ja vahetustöötajate ohutuse ja tervise kaitse kohased kaitse- ja ennetusteenused või -vahendid on samaväärsel tasemel teiste töötajate suhtes kohaldatavatega ning kogu aeg kättesaadavad.“

14 Selle direktiivi artiklis 13 „Töökorraldus“ on sätestatud:

„Liikmesriigid võtavad kõik vajalikud meetmed tagamaks, et tööandja, kes kavatseb korraldada töö teatud mudeli järgi, võtab arvesse üldpõhimõtet töö kohandamisest töötajaga, pidades eriti silmas üksluse töö ja etteantud tempos töötamise leevendamist sõltuvalt tegevuse tüübist ning ohutus- ja tervishoiunõudeid, eriti tööajal tehtavaid puhkepause käsitlevaid nõudeid.“

Saksa õigus

- 15 Saksamaa Liitvabariigi 23. mai 1949. aasta põhiseaduse (Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland; *BGBI.* 1949 I, lk 1) põhikohtuasjades kohaldatava redaktsiooni artiklis 3 on sätestatud:

„(1) Kõik inimesed on seaduse ees võrdsed.

(2) Meestel ja naistel on võrdsed õigused. Riik edendab meeste ja naiste võrdsete õiguste realiseerimist ja võtab meetmeid olemasoleva halvemuse kõrvaldamiseks.

(3) Kedagi ei tohi diskrimineerida ega eelistada tema soo, päritolu, rassi, keele, kodukoha ja päritolu, usutunnistuse, usuliste või poliitiliste veendumuste tõttu. Kedagi ei tohi diskrimineerida puude tõttu.“

- 16 Berliini ja Ost e.V. piirkonna karastusjoogitootjate liidu ning toidusektori ja toitlustusvaldkonna töötajate ametiühingu juhatuse vahel 24. märtsil 1998 sõlmitud üldise kollektiivlepingu (Manteltarifvertrag zwischen dem Verband der Erfrischungsgetränke-Industrie Berlin und Region Ost e.V. und der Gewerkschaft Nahrung-Genuss-Gaststätten Hauptverwaltung) (edaspidi „MTV“) § 7 „Lisatasu ööajal, pühapäeval ja riigipühal tehtava töö eest“ lõigetes 1 ja 3 on ette nähtud:

„1. Ööajal, pühapäeval ja riigipühal tehtava töö eest makstakse lisatasu järgmiselt:

ületunnitöö alates 41 tunnist nädalas 25%

ööajal tehtud ületunnitöö alates 41 tunnist nädalas 50%

regulaarne öötöö alates 1998. aastast 17,5%

regulaarne öötöö alates 1999. aastast 20%

ebaregulaarne öötöö alates 1998. aastast 40%

ebaregulaarne öötöö alates 1999. aastast 50%

[...]

3. Lisatasu arvutatakse kollektiivlepingus ette nähtud kogutöötasu alusel.“

Põhikohtuasjad ja eelotsuse küsimused

- 17 Asjasse puutuvad isikud teevad vahetustega öötööd joogitööstuse ettevõtja Coca-Cola juures, kes on sõlminud Gewerkschaft Nahrung-Genuss-Gaststätteniga (toidusektori ja toitlustusvaldkonna töötajate ametiühing) ettevõtte tasandil kollektiivlepingu, mille kohaselt sellele ettevõtjale on siduvad MTV sätted.
- 18 L. B. tegi ajavahemikul 2018. aasta detsembrist kuni 2019. aasta juunini regulaarset öötööd MTV tähenduses, mille eest maksti talle 20% suurust lisatasu tunnis.

- 19 R. G. tegi 2018. aasta detsembris ja 2019. aasta jaanuaris ning ajavahemikul 2019. aasta märtsist kuni juulini regulaarset öötööd MTV tähenduses, mille eest maksti talle 25% suurust lisatasu tunnis.
- 20 Kuna asjasse puutuvad isikud leidsid, et nähes ebaregulaarse öötöö eest ette suurema lisatasu kui makstakse regulaarse öötöö eest, kehtestab MTV erineva kohtlemise, mis on vastuolus võrdse kohtlemise põhimõttega Saksamaa Liitvabariigi põhiseaduse § 3 ja harta artikli 20 tähenduses, esitas kumbki Arbeitsgerichtile (töökohus, Saksamaa), mille tööpiirkonnas nad konkreetsel juhul asusid, hagi nõudega maksta asjaomaste ajavahemike eest välja summa, mis vastab neile makstud tasu ja ebaregulaarse öötöö eest MTVs ette nähtud lisatasu alusel makstava tasu vahele. Nad väitsid sellega seoses, et regulaarselt öötööd tegevatel isikutel on tunduvalt suuremad terviseriskid ja sotsiaalsed probleemid kui nendel, kes töötavad öösel vaid aeg-ajalt.
- 21 Coca-Cola leidis seevastu, et ebaregulaarset öötööd tehakse palju harvem kui regulaarset öötööd ja ebaregulaarsele öötööle kohaldatav suurem lisatasu on õigustatud eelkõige seetõttu, et see hõlmab tavaliselt ületunnitööd. Lisaks annab regulaarne öötöö õiguse täiendavatele soodustustele, eelkõige seoses puhkusega. Ebaregulaarse öötöö eest makstava lisatasu eesmärk ei ole üksnes kompenseerida seda liiki tööga seotud raskusi, vaid ka pärssida tööandja tahet seda kasutada, sekkudes spontaanselt oma töötajate vaba aja kasutamisse ja nende sotsiaalsesse ellu.
- 22 Kuna Arbeitsgericht (töökohus) jättis asjasse puutuvate isikute hagi rahuldamata, esitasid nad selle kohtu otsuste peale apellatsioonkaebuse Landesarbeitsgericht Berlin-Brandenburgile (Berliini ja Brandenburgi liidumaade kõrgeim töökohus, Saksamaa), kes tunnustas nende nõudeid teatud asjaomaste ajavahemike osas, kuid tunnistas need ülejäänud osas lõppenuks.
- 23 Coca-Cola esitas nende kohtuotsuste peale kassatsioonkaebused Bundesarbeitsgerichtile (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim töökohus), kes on eelotsusetaotluse esitanud kohus.
- 24 Eeldusel, et harta on praegusel juhul kohaldatav, on sellel kohtul tekkinud küsimus, kas kollektiivlepingu säte, mis näeb ette lisatasu öötöö eest, on hartaga kooskõlas ning eelkõige kas MTV § 7 lõikest 1 tulenev regulaarne öötöö ja ebaregulaarne öötöö on harta artikliga 20 kooskõlas.
- 25 Neil asjaoludel otsustas Bundesarbeitsgericht (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim töökohus) menetlused peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused, mis on kohtuasjades C-257/21 ja C-258/21 sõnastatud identselt:
- „1. Kas kollektiivlepingu sättega kohaldatakse direktiivi [2003/88] [harta] artikli 51 lõike 1 esimese lause tähenduses, kui kollektiivlepingu sätte kohaselt makstakse ebaregulaarse öötöö eest suuremat hüvitist kui regulaarse öötöö eest?
2. Kui vastus esimesele küsimusele on jaatav, siis
- kas [harta] artikliga 20 on kooskõlas kollektiivlepingu säte, mis näeb ebaregulaarse öötöö eest ette suurema hüvitise kui regulaarse öötöö eest, kui selle sättega soovitakse lisaks öötööst põhjustatud tervisekahjustustele hüvitada ka ebaregulaarse öötöö halvemast planeeritavusest tulenevad ebamugavused?“

Kohtuasjade C-257/21 ja C-258/21 liitmine

- 26 Euroopa Kohtu presidendi 26. mai 2021. aasta määrusega liideti kohtuasjad C-257/21 ja C-258/21 menetluse kirjaliku ja suulise osa ning kohtuotsuse huvides.

Taotlused menetluse suulise osa avamiseks

- 27 Euroopa Kohtu kantseleisse 10. märtsil ja 13. juunil 2022 saabunud kirjadega taotlesid asjasse puutuvad isikud menetluse suulise osa avamist, väites, et nad ei nõustu ühelt poolt otsusega lahendada kohtuasjad ilma kohtujuristi ettepanekuta ja teiselt poolt Euroopa Komisjoni seisukohtadega.
- 28 Sellega seoses tuleb märkida, et vastavalt kodukorra artikli 76 lõikele 2, olles ära kuulanud kohtujuristi, otsustas Euroopa Kohus ettekandja-kohtuniku ettepanekul kohtuistungit mitte korraldada, hinnates pärast menetluse kirjalikus osas esitatud seisukohtadega tutvumist, et tal on käesolevate kohtuasjade lahendamiseks piisavalt teavet.
- 29 Lisaks tuleb meelde tuletada, et kodukorra artikli 83 kohaselt võib Euroopa Kohus igal ajal, olles kohtujuristi ära kuulanud, avada või uuendada määrusega menetluse suulise osa, eelkõige kui ta leiab, et tal ei ole piisavalt teavet või kui pool on pärast suulise osa lõpetamist esitanud uue asjaolu, millel on otsustav tähtsus Euroopa Kohtu lahendile, või kui asja lahendamisel tuleks tugineda argumendile, mille üle pooled või Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isikud ei ole vaielnud.
- 30 Praegusel juhul leiab Euroopa Kohus, olles kohtujuristi ära kuulanud, et tal on kogu vajalik teave eelotsusetaotluse esitanud kohtute küsimustele vastamiseks.
- 31 Järelikult tuleb asjasse puutuvate isikute taotlused menetluse suulise osa avamiseks rahuldamata jätta.

Eelotsuse küsimuste analüüs

Vastuvõetavus

- 32 Komisjon väidab, et eelotsusetaotlused on vastuvõetamatud, kuna eelotsusetaotluse esitanud kohus ei ole tõendanud, et direktiivi 2003/88 tõlgendamine on põhikohtuasjade lahendamiseks vajalik, kuna esitatud küsimused puudutavad üksnes harta tõlgendamist. Kuivõrd need kohtuasjad jäävad komisjoni sõnul direktiivi 2003/88 kohaldamisalast välja, ei teki harta tõlgendamise küsimust.
- 33 Siinjuures tuleb meenutada, et ELTL artiklis 267 ette nähtud eelotsusemenetlus näeb ette liikmesriikide kohtute ja Euroopa Kohtu tiheda koostöö, mis põhineb nendevahelisel ülesannete jaotusel ja kujutab endast vahendit, mille abil Euroopa Kohus annab liikmesriikide kohtutele liidu õiguse tõlgendusi, mida nad vajavad nende menetluses olevate vaidluste lahendamiseks (23. novembri 2021. aasta kohtuotsus IS (eelotsusetaotluse õigusvastatus), C-564/19, EU:C:2021:949, punkt 59 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 34 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt on üksnes asja menetleva ja selles tehtava lahendi eest vastutava liikmesriigi kohtu ülesanne kohtuasja eripära arvesse võttes hinnata nii eelotsusetaotluse vajalikkust asjas otsuse langetamiseks kui ka Euroopa Kohtule esitatavate küsimuste asjakohasust. Seega, kui küsimused on esitatud liidu õiguse tõlgendamise kohta, on Euroopa Kohus üldjuhul kohustatud neile vastama (23. novembri 2021. aasta kohtuotsus IS (eelotsusetaotluse õigusvastasus), C-564/19, EU:C:2021:949, punkt 60 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 35 Siit järeldub, et eeldatakse, et liidu õigust puudutavad küsimused on asjakohased. Euroopa Kohus võib keelduda liikmesriigi kohtu esitatud eelotsuse küsimusele vastamast vaid siis, kui on ilmne, et taotletaval liidu õiguse tõlgendusel puudub igasugune seos põhikohtuasja tegelike asjaolude või esemega, kui probleem on hüpoteetiline või kui Euroopa Kohtule ei ole teada vajalikke faktilisi või õiguslikke asjaolusid, et anda tarvilik vastus talle esitatud küsimustele (23. novembri 2021. aasta kohtuotsus IS (eelotsusetaotluse õigusvastasus), C-564/19, EU:C:2021:949, punkt 61 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 36 Praegusel juhul tuleb tõdeda, et nii eelotsusetaotlustest kui ka esitatud küsimuste sõnastusest nähtub, et direktiivi 2003/88 tõlgendamine on vajalik vastamiseks küsimusele, kas MTV § 7 lõikega 1 kohaldatakse harta artikli 51 lõike 1 tähenduses seda direktiivi.
- 37 Neil asjaoludel ei saa komisjoni esile toodud argumendid, mis puudutavad direktiivi 2003/88 tõlgendamist ja hõlmavad seega eelotsusetaotluste sisulist hindamist, ümber lükata eeldust, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimused on asjakohased (vt analoogia alusel 22. oktoobri 2020. aasta kohtuotsus Sportingbet ja Internet Opportunity Entertainment, C-275/19, EU:C:2020:856, punkt 36).
- 38 Järelikult on eelotsuse küsimused vastuvõetavad.

Esimene küsimus

- 39 Oma esimeses küsimuses palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas kollektiivlepingu sättega, mis näeb ebaregulaarse öötöö eest ette suurema lisatasu kui regulaarse öötöö eest, kohaldatakse harta artikli 51 lõike 1 tähenduses direktiivi 2003/88.
- 40 Harta artikli 51 lõike 1 järgi on harta sätted liikmesriikidele ette nähtud üksnes liidu õiguse kohaldamise korral ja väljakujunenud kohtupraktika kohaselt eeldab mõiste „liidu õiguse kohaldamine“ viidatud sätte tähenduses, et liidu õigusakti ja asjasse puutuva riigisisese meetme vahel on olemas seos, mis läheb kaugemale sellest, et tegemist on naabervaldkondadega või et üks neist valdkondadest avaldab teisele kaudset mõju, arvestades sealjuures Euroopa Kohtu paika pandud hindamiskriteeriume (28. oktoobri 2021. aasta kohtuotsus Komisia za protivodeystvie na koruptsiyata i za otnemane na nezakonno pridobitoto imushtestvo, C-319/19, EU:C:2021:883, punkt 44 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 41 Nimelt on Euroopa Kohus sellega seoses sedastanud, et liidu põhiõigused ei ole riigisiseste õigusnormide suhtes kohaldatavad, kui asjaomast valdkonda reguleerivad liidu õiguse normid ei näe liikmesriikidele põhikohtuasjas vaidluse all oleva olukorraga seoses ette mingit konkreetset kohustust. Järelikult ainuüksi sel alusel, et riigisisene meede kuulub valdkonda, milles liidul on pädevusi, ei saa asjaomast meedet paigutada liidu õiguse kohaldamisalasse, ning seega muutuda

harta kohaldamine võimalikuks (14. oktoobri 2021. aasta kohtuotsus INSS (vabaabielusuhte alusel antav toitjakaotuspension), C-244/20, ei avaldata, EU:C:2021:854, punkt 61 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 42 Lisaks nähtub Euroopa Kohtu praktikast veel, et kui asjasse puutuva valdkonna liidu õigusnormides on mingi küsimus reguleerimata ja liikmesriikidele ei ole kehtestatud ühtegi konkreetset kohustust antud olukorraga seoses, jääb kollektiivlepingu säte, milles tööturu osapooled on selles küsimuses kokku leppinud, harta kohaldamisalast välja ja kõnealust olukorda ei saa hinnata harta sätete alusel (19. novembri 2019. aasta kohtuotsus TSN ja AKT, C-609/17 ja C-610/17, EU:C:2019:981, punkt 53 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 43 Seega tuleb kontrollida, kas direktiiv 2003/88 reguleerib põhikohtuasjades kõne all oleva öötöö eest töötajatele makstavat lisatasu ja kehtestab selliste olukordadega seoses konkreetse kohustuse.
- 44 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab praegusel juhul sisuliselt, et MTV § 7 lõige 1 võib kuuluda ühelt poolt direktiivi 2003/88 artiklite 8–13 ja teiselt poolt ILO öötöö konventsiooni artikli 3 lõike 1 ja artikli 8 kohaldamisalasse koostoimes selle direktiivi põhjendusega 6.
- 45 Esimesena tuleb märkida, et kui direktiivi 2003/88 artikli 7 lõikes 1 sätestatud tasustatud põhipuhkuse erijuhtum välja arvata, reguleerib kõnealune direktiiv üksnes tööaja korralduse teatavaid aspekte, et kaitsta töötajate ohutust ja tervist, mistõttu reeglina ei kohaldata selle sätteid töötajate tasustamisele (vt selle kohta 9. märtsi 2021. aasta kohtuotsus Radiotelevizija Slovenija (väljakutsevalve kaugemates piirkondades), C-344/19, EU:C:2021:182, punkt 57, ja 9. märtsi 2021. aasta kohtuotsus Stadt Offenbach am Main (tuletõrjuja väljakutsevalve), C-580/19, EU:C:2021:183, punkt 56).
- 46 Nimelt tuleneb nii EÜ artiklist 137 (nüüd ELTL artikkel 153), mis on direktiivi 2003/88 õiguslik alus, kui ka selle direktiivi artikli 1 lõike 1 sõnastusest, arvestades direktiivi põhjendusi 1, 2, 4 ja 5, et selle direktiivi eesmärk on kehtestada miinimumnõuded, mille eesmärk on parandada töötajate elu- ja töötingimusi, ühtlustades eelkõige tööaega reguleerivaid riigisiseseid õigusnorme (vt selle kohta 20. novembri 2018. aasta kohtuotsus Sindicatul Familia Constanța jt, C-147/17, EU:C:2018:926, punkt 39 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 47 Lisaks ei kohaldata ELTL artikli 153 lõike 5 kohaselt seda artiklit tasustamise, ühinemisõiguse, streigiõiguse ega töösuluõiguse suhtes. Selle erandi põhjus peitub selles, et palgatasemete kindlaksmääramine kuulub riiklikul tasandil tööturu osapoolte lepinguvabaduse alla ning liikmesriikide vastavasse pädevusse. Neil asjaoludel leiti, et kehtivat liidu õigust arvestades on otstarbekas palgatasemete kindlaksmääramist mitte ühtlustada EÜ artikli 136 ja sellele järgnevatel artiklite (nüüd ELTL artikkel 151 ja sellele järgnevad artiklid) alusel (15. aprilli 2008. aasta kohtuotsus Impact, C-268/06, EU:C:2008:223, punkt 123 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 48 On tõsi, et direktiivi 2003/88 artiklid 8–13 käsitlevad öötööd. Need artiklid puudutavad siiski üksnes öötöö kestust ja töökorraldust (vastavalt selle direktiivi artiklid 8 ja 13), öötöötajate tervist ja ohutust (direktiivi artiklid 9, 10 ja 12) ning pädevate asutuste teavitamist (sama direktiivi artikkel 11). Nimetatud artiklid ei reguleeri seega töötajate öötöö tasustamist ega kehtesta järelikult liikmesriikidele põhikohtuasjades käsitletavate olukordadega seoses ühtegi konkreetset kohustust.

- 49 Teisena tuleb märkida, et ILO öötöö konventsiooni artikli 3 lõige 1 ja artikkel 8 koostoimes direktiivi 2003/88 põhjendusega 6 ei kehtesta samuti liidu õiguse alusel liikmesriikidele konkreetseid kohustusi seoses töötajatele öötöö eest makstava lisatasuga.
- 50 On tõsi, et ILO öötöö konventsiooni artikli 3 lõige 1 näeb ette, et töötajate suhtes tuleb öötöö iseloomu arvestades võtta erimeetmed, sealhulgas maksta neile asjakohaseid hüvitisi, ning selle konventsiooni artikkel 8 sätestab, et öötöötajatele tööaja, tasu või muude samalaadsete soodustuste vormis antava hüvitise puhul tuleb arvesse võtta öötöö iseloomu.
- 51 Tuleb siiski märkida, et kuna liit ei ole kõnealust konventsiooni ratifitseerinud, ei ole see liidu õiguskorras õiguslikult siduv ning ka direktiivi 2003/88 põhjendus 6 ei muuda seda konventsiooni õiguslikult siduvaks (vt analoogia alusel 3. septembri 2015. aasta kohtuotsus Inuit Tapiriit Kanatami jt vs. komisjon, C-398/13 P, EU:C:2015:535, punkt 64).
- 52 Järelikult ei kuulu põhikohtuasjades kõne all oleva öötöö eest töötajatele makstav lisatasu, mis on ette nähtud MTV § 7 lõikes 1, direktiivi 2003/88 kohaldamisalasse ning seda ei saa pidada liidu õiguse kohaldamiseks harta artikli 51 lõike 1 tähenduses.
- 53 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esimesele küsimusele vastata, et kollektiivlepingu sättega, mis näeb ebaregulaarse öötöö eest ette suurema lisatasu kui regulaarse öötöö eest, ei kohaldata harta artikli 51 lõike 1 tähenduses direktiivi 2003/88.

Teine küsimus

- 54 Arvestades esimesele küsimusele antud vastust, ei ole teisele küsimusele vaja vastata.

Kohtukulud

- 55 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (seitsmes koda) otsustab:

Kollektiivlepingu sättega, mis näeb ebaregulaarse öötöö eest ette suurema lisatasu kui regulaarse öötöö eest, ei kohaldata Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 51 lõike 1 tähenduses Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. novembri 2003. aasta direktiivi 2003/88/EÜ tööaja korralduse teatavate aspektide kohta.

Allkirjad